

Мезенцева О.О.
асистент НТУУ «КПІ»

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

У статті досліджено вплив інновацій на формування конкурентної стратегії держави. Виявлено умови підвищення конкурентоспроможності за рахунок впровадження інноваційних проектів.

Ключові слова: конкуренція, інновація, інноваційні стратегії, конкурентні стратегії, конкурентні переваги, конкурентоспроможність, модернізаційні проекти, модернізація.

Вступ. В умовах посилення процесів інтернаціоналізації та глобалізації бізнесу проблему підвищення конкурентоспроможності підприємства і країни в цілому висунуто на перший план, оскільки вона набуває особливої актуальності та значущості. Розвиток вітчизняної економіки, прагнення України інтегруватись до світовою співтовариства та потреба у формуванні засад інформаційного суспільства в країні зумовили необхідність формування інноваційної моделі розвитку. Це дасть можливість, передусім, підвищити конкурентоспроможність вітчизняної економіки та гарантувати їй економічну безпеку.

Необхідність інноваційно-структурної перебудови економіки України перш за все передбачає розвиток, науково-технологічної сфери промислового виробництва, яка може забезпечити таку перебудову.

Значне прискорення темпів науково-технічного прогресу актуалізує для національних економік, зокрема, і світового господарства загалом значення інноваційності розвитку, як основного фактора інтенсивного економічного зростання, що вимагає від держав вибору відповідних моделей економічного зростання, самі; тому сучасні наукові досягнення та технології обумовлюють достатність рівня економічного розвитку країн, ступінь їх залучення до міжнародного розподілу праці, положення у світовому співтоваристві, здатність успішно вирішувати різні соціально-економічні проблеми та ефективного використання досягнень науки і техніки Для вирішення завдання стабільного інноваційного розвитку.

В сучасному світі показники інноваційної діяльності все більшою мірою стають домінуючими при визначенні економічного рівня держави. Зростаюча конкуренція на міжнародному та внутрішньому ринках визначає необхідність орієнтації вітчизняних підприємств на інноваційну діяльність, оскільки тільки її результати дозволяють створити продукцію, яка б задовольняла змінні вимоги ринку та забезпечувала високий рівень прибутковості підприємств.

За таких умов, динаміка інноваційного розвитку сучасного світового господарства, яка базується на факторах наукового технічного прогресу, ставить та потребує вирішення від України наступного завдання - перехід на інноваційний шлях розвитку, що ґрунтується на впровадженні досягнень науки, техніки і технологій в усі сфери національного господарства.

Аналіз досліджень, проведених В.М. Гейцем [3–5], В. Горбатенко [7], В.Г. Федотової [12] та іншими науковцями, виявив недостатню глибину вивчення впливу впровадження інновацій для підвищення конкурентоспроможності держави у світі.

Ідею про необхідність постійних радикальних нововведень як способу підвищення конкурентоспроможності національної економіки і важеля економічного розвитку теоретично обґрунтував Й. Шумпетер у своїй роботі «Теорія економічного розвитку». Він вважав, що для подальшого розвитку економіки необхідно здійснювати «нові комбінації серед яких важливе місце належить застосуванню нових способів виробництва, освоєнню нових джерел сировини, виробництву нових благ, зміні галузевої структури.

Постановка задачі. Метою статі є дослідження впливу інновацій на формування конкурентних переваг, з'ясування умов підвищення конкурентоспроможності завдяки модернізації обладнання та огляд сучасного стану інноваційної активності українських підприємств.

Результати дослідження. Розробка інноваційної політики держави є одним з найважливіших елементів загальної системи формування та управління її міжнародної конкурентоспроможності та інструментом підвищення в перспективі.

Розвиток інноваційних центрів відбувається на фоні глобалізації і віртуалізації світового господарства. Центром цього господарства є тісно сплетені економіки США, країн ЄС і Японії, у яких зосереджена основна інноваційна діяльність.

З точки зору моделей інноваційного розвитку виділяють, як правило, три основних типи промислово розвинених країн [6]:

1) країни, орієнтовані на лідерство в науці, реалізацію великомасштабних цільових проектів, що охоплюють усі стадії науково-виробничого циклу, як правило, зі значною часткою науково-інноваційного потенціалу в оборонному секторі (США, Англія, Франція);

2) країни, орієнтовані на поширення нововведень, створення сприятливого інноваційного середовища, раціоналізацію всієї структури економіки (Німеччина, Швеція, Швейцарія);

3) країни, що стимулюють нововведення шляхом розвитку інноваційної інфраструктури, забезпечення сприйнятливості досягнень світового науково-технічного прогресу, координації різних секторів у галузі науки і технологій (Японія, Південна Корея).

Загальновідомою є конкуренція за технологічне лідерство між США, Західною Європою і Японією. У науковій літературі формується узагальнена думка щодо характерних рис інноваційного розвитку цих країн, зокрема, для

США - спрямованість на широкомасштабне залучення приватного капіталу, створення малих інноваційних підприємств – державне фінансування спрямовано на реалізацію крупних інноваційних проєктів. Для Японії на сучасному етапі характерним є створення нової концепції: односторонній потік технологій замінено спільними дослідженнями на засадах взаємності, чим забезпечено постійне надходження до країни нових перспективних розробок. Для Західної Європи забезпечення в рамках Єдиного ринку та Єдиного науково-дослідного простору високого наукового рівня усталених науково-технічних колективів, стійких науково-технічних та виробничих традицій в окремих галузях виробництва.

В інноваційно-технологічному сегменті світового ринку 46 з 50 провідних макротехнологій, що забезпечують виробництво наукомісткої продукції (у галузях аерокосмічної техніки, автоматизованого устаткування, інформаційної техніки, електроніки фармацевтики, точних і вимірjувальних приладів, електроустаткування тощо), належать розвинутим країнам.

Загальні обсяги продажу наукомісткої продукції на світовому ринку становлять 2000 млрд. дол., серед яких частка США складає 20%, Японії - 11%, Німеччини – 8,5%, що відповідає наступному щорічному прибутку цих країн від експорту наукомісткої технологічної продукції: США - близько 700 млрд дол., Німеччини – 530 млрд, Японії – 400 млрд дол.

Крім того, для України становить значний інтерес досвід Угорщини, Чехії та Польщі, що змогли за короткий період досягти значних інноваційних успіхів та зайняти відповідне місце у Євросоюзі.

На жаль, сьогодні за кількісними та якісними характеристиками вітчизняний науково-технічний потенціал поступається не тільки розвинутим країнам світу, але й країнам СНД, загальна частка яких в обсязі світової торгівлі високотехнологічними видами продукції становить 2,5%.

Що стосується України, то вона знаходиться в достатньо невігідній ситуації в порівнянні не тільки з традиційними економічними лідерами (США, Японія, Германія, Велика Британія тощо), а порівняно з країнами Східної Європи і Південно-Східної Азії, що великою мірою пов'язано з відставанням нашої держави в інноваційній сфері.

Конкурентоспроможність України відрізняється різнонаправленими тенденціями розвитку, які виражаються у парадоксі обіймання Україною провідних позицій відносно її наукового потенціалу та найнижчих позицій у світових рейтингах за станом економіки, інвестицій та фінансового сектора. Це свідчить про відсутність цілісно сформованої інноваційної політики держави та, як наслідок, значної втрати конкурентних позицій на світовому ринку.

Через незадовільний науково-технічний рівень, низьку якість та великі витрати на виробництво національна продукція втрачає конкурентоспроможність не тільки на зовнішньому, але й на внутрішньому ринку. Однією з головних причин такого становища є недостатня увага

відповідних державних установ до питань розробки обґрунтованої концепції інноваційного розвитку вітчизняної промисловості, а головне – до впровадження такої концепції в практику роботи промислових підприємств [3].

У сучасних умовах становлення України в умовах глобалізації інноваційна діяльність є надійною запорукою конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку. Саме вона здатна забезпечити сталий розвиток української економіки, спираючись на наявний інноваційний потенціал та приймаючи до уваги провідний досвід розвинутих країн світу.

На відміну від розвинутих країн, які до 85-90% приросту ВВП забезпечують через виробництво та експорт наукоємної продукції, Україна, маючи значну кількість науковців, поки що недостатньо використовує результати наукових досліджень. Частка вітчизняної наукоємної продукції становить близько 0,1% на світовому ринку високотехнологічної продукції. Україна представлена на цьому ринку переважно продукцією оборонно-промислового комплексу та авіаційної промисловості. Продовжує деградувати внутрішній ринок науково-технічної продукції. Ознаками цього є:

- низький рівень попиту на інноваційні розробки всередині країни;
- неплатоспроможність вітчизняних споживачів, які мають потреби у високотехнологічній продукції;
- недостатність конкуренції на внутрішніх ринках з боку виробників та постачальників нової техніки та технологій;
- прагнення західних замовників без істотних інвестицій використати наукові результати виробничої сфери (насамперед за технологіями подвійного призначення).

Все це призводить до того, що інноваційна активність українських підприємств залишається низькою.

Висновки. Для одержання відчутного поштовху в інноваційному розвитку Україні необхідно активніше використовувати фактори міжнародного співробітництва з Російською Федерацією, Республікою Білорусь і іншими країнами в сфері інноваційних проектів, спрямованих на створення конкурентоспроможних на світовому рівні технологій і продукції в перспективних галузях економіки п'ятого і шостого укладів. При достатніх масштабах такого співробітництва запуститься механізм ефектів інновацій [10], що підсилить динаміку саморозвитку, як цих галузей, так і економіки в цілому.

Перелік посилань

- 1.Быков Л. Кризис на экспорт //Эксперт.- 2003. -№1,- С. 58-61.
- 2.Гальчинський А.С, Кінах А.К., Семиноженко В.П. Інноваційна стратегія українських реформ. - К.: Знання України, 2002. - 326 с. ISBN 966-95920-3-8.
- 3.Геєць В.М. Економічні передумови стабільного соціального розвитку в середньостроковій перспективі // Економічне прогнозування.- 2002.- №2. - С 9-34. ISBN 966-06-0210-3.
- 4.Геєць В.М. Інноваційно-інвестиційний шлях розвитку української економіки і

суспільства на початку XXI століття // Банківська справа.- 2003,- №4. - С 3-27. ISBN 966-02-1595-9.

5.Геєць В.М. Нестабільність та економічне зростання. - К.: Форт, 2000. - 344 с. ISBN 966-02-1586-X.

6.Глазьев СМ. Теория долгосрочного технико-экономического развития. - М.: Владар,1993. - 310 с. ISBN 5-86209-003-7.

7.Горбатенко В. Стратегія модернізації суспільства. - К.: Академія, 1999. - 240 с

8.Государство в изменяющемся мире. Всемирный банк. Отчет о мировом развитии / Пер. с англ - М: Прийм ТАСС, 1997. – 306 с. ISBN 966-549-031-1.

9.Ершов М. О финансовых механизмах экономического роста // Вопросы экономики.-2002.-№12. -С. 4-Ю. ISBN 5-88996-211-6.

10.Зуев А., Мясникова Л. Онлайн-общества в новой экономике // МЭиМО.- 2002.-№11.-С. 22-38. ISBN 5-89782-001-5.

Мезенцева О.А.

ЗНАЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НА МИРОВОМ РЫНКЕ

В статье исследовано влияние инноваций на формирование конкурентной стратегии государства. Выявлен условия повышения конкурентоспособности за счет внедрения инновационных проектов.

Ключевые слова: конкуренция, инновация, инновационные стратегии, конкурентные стратегии, конкурентные преимущества, конкурентоспособность, модернизационные проекты, модернизация.

Mezentseva O.A.

VALUE INNOVATION IN THE ENTERPRISES IN ENHANCING INTERNATIONAL COMPETITIVENESS

The article examines the impact of innovations on the competitive strategy of the state. There are conditions improve competitiveness by introducing innovative their projects.

Keywords: competition, innovation, innovation strategy, competitive strategy, competitive advantages, competitiveness, modernization projects, modernization.
